S i m o n y i E m ő

Harlekin, 1996

Csoportképet látunk, amely a beállítás alapján mintha szoborcsoportra emlékeztetne – szorosan egymás mellé ékelt alakok egy központi, fekvő test köré rendezve. Az elterülő harlekin fejét megtámasztó figura pedig valóban, akár biomorf szobornak is tetszhet. Az előtér jelenete majdnem a teljes vásznat magának követeli, amivel szemben a térábrázolás mellékessé válik. A háttér a kép jobb felső sarkában meghúzódó egyetlen hídra redukált; éppen csak ez jelez valamiféle térbeliséget.

Az – egyébként Münchenben festészeti anatómiát oktató – Simonyi munkásságában főszerepet játszik az emberi test. Megfeszülő, görcsbe ránduló testek, meghajló testek, eltorzuló, kavargó testek, vagy – jelen esetben – szoborszerű testek. Szoborszerűek, de még ebben a szoborszerűségben is van valami eleven organikus, amelyet az élénk színek, a lendületes, expresszív ecsetvonások kölcsönöznek a kép alakjainak.

A testábrázolást tekintve Simonyi egyébként deformáló művész, és mint ilyen egy Picassóig visszavezethető alapállás letéteményese, mely szerint a formálás, deformálás, az adott valóság kézjeggyel való ellátása jelentősebb a kitalációnál. Eszerint a vászon nem érintetlen patyolat, amelyre bármi tetszés szerint felvihető, hiszen a művészben eleve működnek olyan kódolt kulturális meghatározottságok, amik kijelölik a kreativitás lehetséges irányait. A húszas évektől a modernitás ugyan a konstrukció vagy a fantazmagória irányába indul el, de az avantgárd mítoszok kifutását követően a deformáló erő ismét felszínre tör a festészetben – véleményem szerint ennek a tendenciának részese Simonyi Emő is.

A *Harlekin* erős faktúrájú kép: az akril és az olajfesték hangsúlyos jelenléte mintegy tüntet a festmény anyagszerűsége mellett. Indulatról, érzelmi sűrűségről árulkodik a szín- és ecsethasználat. Hegyi Lóránd[1] szavaival élve: az újexpresszionista művész az érzékenység eredményeinek eltárgyiasítója – olyasvalaki, aki birtokosa az érzékenységnek, és aki minél szuggesztívebb artefaktumokban képes kifejezésre juttatni sajátos világtapasztalatát. Ugyancsak a nagy avantgárd elbeszélések után válhatott ismét közvetlen látványteremtő eszközzé a szín, a faktúra és a folt. A művészet újból művészi, a festészet pedig festői akar lenni.

Az elemzett kép témáját tekintve bibliai történetet parafrazeál, melynek a középkortól kezdve számos változata született. Jézus siratása Simonyinál Harlekin siratásává alakul át, ahol az alakok egytől egyig a commedia dell'arte karakterei. Ebben a tematikában Máriát megfeleltethetjük a képen szereplő nőalakkal, ugyanis őt tradicionálisan is kék ruhában ábrázolták a szentképeken. Fontos felhívni a figyelmet arra a kettősségre, ahogyan a festő egyfelől profanizálja, kifordítja a hagyományos ábrázolásmódokat, másfelől támaszkodik is azokra – azokból táplálkozik. Fredric Jameson[2] jegyzi meg, hogy a posztmodern kulturális termékek nem tesznek mást, mint *kannibalizálnak* más, múltbeli termékeket.

Simonyi kiállításának alcíme (Szentek és szatírok) is utal arra a gyakorlatra, amellyel kanonizált, esetenként szakrális toposzokat idegenít el, foszt meg hagyományos kontextusaiktól. Profanizál ugyan, de nem tesz parodisztikussá, mivel az általa alkalmazott expresszív kifejezésmód drámaisága minden ilyen irányú értelmezést újra és újra meghiúsít.

Tulajdonképpen kisajátításnak is nevezhetjük a művész ilyetén eljárását. A XX. század második felétől egy-egy alkotó a teljes kulturális emlékanyagot mozgósíthatja saját praxisa során, és érvényesítheti vele szemben saját, individuális szabadságát. Szelektál, átalakít, újragondol, összekever, összekapcsol, stb. Ennek mentén a kollektív utópiák helyét átveszik a privát mitológiák. Simonyi Emő műveiben a tradícióhoz való személyes kapcsolódás hitelességét kiemeli az a fajta hozzáállás, amely a kisajátítást mindig próbatételként, kihívásként ragadja meg - egyszerre tisztelgésként, merészségként és önállításként.

2011. november 16. Schneider Ákos

---

[1] Hegyi Lóránd: *Új szenzibilitás*, Magvető Kiadó, Budapest, 1983
[2] Fredric Jameson: *Posztmodern, avagy a kései kapitalizmus kulturális logikája*, Noran Libro, Budapest, 2010